

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vymáhání vyšších nebo jiných než zákonných nároků z „úrazového pojištění“

Ve dvou aktuálních rozhodnutích z října 2017 se Nejvyšší soud ČR zabýval nároky zaměstnance na odškodnění z titulu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, které jdou nad rámec úpravy zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele resp. předchozích systémů „úrazového pojištění“.[1]

Zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, jsou - s výjimkou státních orgánů - pro případ své odpovědnosti za škodu způsobenou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání pojištěni, a to buď u České pojišťovny, a. s., jestliže s ní měli sjednáno toto pojištění ke dni 31. 12. 1992, nebo, v ostatních případech, u Kooperativy pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group. Tito zaměstnavatelé mají právo, aby z důvodu tohoto zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání za ně příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce. Škodu způsobenou pracovním úrazem nebo při nemoci z povolání, za niž odpovídá zaměstnavatel a která vznikla po dni 1. 1. 1993 (a u zaměstnavatelů, kteří byli smluvně pojištěni pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání v době do dne 31. 12. 1992, též za trvání tohoto pojištění), hradí za zaměstnavatele příslušná pojišťovna.

Předchozí právní úprava

Podle právní úpravy účinné do 31. 12. 1992 uspokojoval nároky zaměstnanců na náhradu škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnavatel; v případech stanovených zákonem byl zaměstnavatel povinen sjednat smluvní pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou jeho zaměstnancům při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, za kterou zaměstnavatel odpovídá [např. ust. § 68 zákona č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 1992]. Došlo-li ke zrušení zaměstnavatele a prováděla-li se jeho likvidace, měl povinnost uspokojit nároky zaměstnanců z odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání „orgán provádějící likvidaci, popřípadě stát“ (ust. § 251 věty druhé zákoníku práce, zákon č. [65/1965](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, účinném do 28. 5. 1992).

Přechod na novou právní úpravu

Dnem 1. 1. 1993 bylo zřízeno zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, podle něhož jsou, jak naznačeno již v úvodu příspěvku - až na (s výjimkou) „zaměstnavatele, kteří mají podle zákona postavení státního orgánu“ - „zaměstnavatelé zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěni u České pojišťovny, akciová společnost, pokud s ní měli sjednáno toto pojištění ke dni 31. prosince 1992“, nebo (v ostatních případech) „u Kooperativy, československé družstevní pojišťovny, akciová společnost“; v „rozsahu, v jakém se na zaměstnavatele vztahuje zákonné pojištění, zaniká jeho povinnost sjednat smluvní pojištění podle zvláštních předpisů“ (ust. § 205d odst. 1 a 9 zákoníku práce - zákon č. [65/1965](#) Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2000). Povinné smluvní pojištění, které vzniklo podle zvláštních předpisů přede dnem 1. 1. 1993, zaniká dnem 31. 12. 1992 v rozsahu, v jakém se na zaměstnavatele vztahuje zákonné pojištění podle ust. § 205d zákoníku práce, pokud nezaniklo již před tímto dnem (ust. čl. III bod 7 zákona č.

[231/1992](#) Sb.). Zanikl-li zaměstnavatel, aniž by práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přešly na jiného zaměstnavatele, je povinen uspokojit nároky zaměstnanců z odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, na jejichž uspokojování se nevztahuje zákonné pojištění podle ust. § 205d zákoníku práce nebo povinné smluvní pojištění podle zvláštních předpisů, stát (neuspokojil-li je orgán provádějící likvidaci zaměstnavatele) [ust. § 251 zákoníku práce - zákona č. [65/1965](#) Sb., ve znění účinném do 28. 5. 1992 a ust. čl. III bod 8 zákona č. [231/1992](#) Sb.]; v ostatních případech má poškozený (pozůstalý) právo přímo vůči pojišťovně, aby mu škodu nahradila v témže rozsahu, v jakém by mu ji byl povinen nahradit sám pojištěný zaměstnavatel (ust. § 205d odst. 8 zákoníku práce - zákon č. [65/1965](#) Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Dobrovolné převzetí povinnosti k odškodnění pracovního úrazu zaměstnance

V rozsudku sp. zn. 21 Cdo 5139/2016, ze dne 17. 10. 2017, Nejvyšší soud ČR řešil otázku, zda k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů může dojít na základě dobrovolného převzetí povinnosti k odškodnění pracovního úrazu zaměstnance jiným než povinným subjektem. Vzhledem k tomu, že zákon jako předpoklad pro přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nestanoví dobrovolné převzetí povinností z těchto vztahů jiným než povinným subjektem, nelze ze skutečnosti, že taková třetí osoba (ať již s vědomím, že takovou povinnost podle zákona nemá, nebo v omylu, že na ni tato povinnost přešla) dobrovolně poskytuje zaměstnanci plnění na uspokojení jeho nároku z pracovněprávního vztahu mezi ním a dosavadním zaměstnavatelem (např. nároku na náhradu škody způsobené pracovním úrazem), dovozovat, že na tuto třetí osobu přešla práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu z dosavadního zaměstnavatele. Naopak, konstantní judikatura soudů v této souvislosti dovodila, že právo učinit právní úkon směřující k zániku nároku z pracovněprávních vztahů uspokojením nároku nenáleží kterékoliv třetí osobě a že plnění poskytnuté osobou odlišnou od účastníků pracovněprávního vztahu může být způsobitelným důvodem zániku nároku z pracovněprávního vztahu jeho uspokojením, jen jestliže to pracovněprávní předpisy připouštějí. Učiní-li tedy právní úkon směřující k uspokojení nároku z pracovněprávního vztahu k němu neoprávněná třetí osoba, nárok tím nezanikne; tomu, kdo plnění na základě tohoto neplatného právního úkonu přijal, vznikne na úkor této třetí osoby bezdůvodné obohacení.

Limity odškodnění

Pojišťovna však nehradí škodu, kterou se zaměstnavatel zavázal hradit nad rámec stanovený právními předpisy (ust. § 4 vyhlášky č. [125/1993](#) Sb.). Zaměstnavatel je povinen v řízení o náhradě škody respektovat pokyny pojišťovny, zejména se bez souhlasu pojišťovny nezavazovat k náhradě promlčené pohledávky [ust. § 8 písm. c) vyhlášky č. [125/1993](#) Sb.] a nepřistoupit bez souhlasu pojišťovny na uzavření soudního smíru [ust. § 8 písm. d) vyhlášky č. [125/1993](#) Sb.]. Nevznese-li zaměstnavatel v řízení o náhradě škody, kterou má pojišťovna uhradit, bez souhlasu pojišťovny námitku promlčení nebo zaváže-li se bez tohoto souhlasu uhradit promlčenou pohledávku, není pojišťovna povinna plnit; pojišťovna není povinna plnit, ani když zaměstnavatel bez souhlasu pojišťovny uzavře soudní smír (ust. § 9 odst. 2 vyhlášky č. [125/1993](#) Sb.).

Pojišťovna je z důvodu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání povinna za zaměstnavatele nahradit škodu, která vznikla zaměstnanci při nemoci z povolání, (jen) v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce; není povinna za zaměstnavatele hradit tu část škody, k jejíž náhradě se zaměstnavatel zavázal nad rámec své odpovědnosti stanovený zákoníkem práce nebo jinými právními předpisy, a to ani kdyby byl tento závazek zaměstnavatele vůči zaměstnanci obsažen v mezi nimi uzavřeném smíru schváleném soudem. V rozsahu odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou pracovním úrazem nebo při nemoci z povolání podle pracovněprávních předpisů je pojišťovna povinna nahradit škodu vzniklou zaměstnanci za zaměstnavatele i v případě, kdy zaměstnavatel uzavřel soudní smír bez souhlasu pojišťovny. Ust. § 9 odst. 2 věty druhé vyhlášky č. [125/1993](#) Sb. je třeba interpretovat

tak, že v případě uzavření soudního smíru mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem bez souhlasu pojišťovny může pojišťovna odmítnout plnit nikoli zcela, ale jen v části přesahující rozsah odpovědnosti zaměstnavatele podle zákoníku práce, vyložil Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2457/2017, ze dne 24. 10. 2017.

Poddlužnická žaloba zaměstnance vůči pojistiteli zaměstnavatele

Soud se v řízení o žalobě oprávněného zaměstnance na vyplacení pohledávky, která mu byla přikázána na základě výkonu rozhodnutí nařízeného podle ust. § 312 a násl. o. s. ř., podané proti příslušné pojišťovně jako dlužníku povinného zaměstnavatele, který je u ní pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání a který se ve smíru schváleném soudem zavázal poskytnout zaměstnanci plnění z důvodu této odpovědnosti (tzv. poddlužnické žalobě podle ust. § 315 odst. 1 o. s. ř.), zabývá též rozsahem, ve kterém byl zaměstnavatel povinen k náhradě škody podle pracovníprávních předpisů. V části, v níž plnění požadované zaměstnancem pojišťovně přesahuje rozsah odpovědnosti zaměstnavatele stanovený zákoníkem práce nebo jinými právními předpisy, soud žalobu zamítne, rozhodl Nejvyšší soud rovněž v uvedeném rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2457/2017, ze dne 24. 10. 2017.

Terezie Nývltová Vojáčková

[1] Zákon č. [266/2006](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, o úrazovém pojištění zaměstnanců, byl zrušen dříve než nabyl účinnosti. Výraz úrazové pojištění pro stávající nebo předchozí systémy odpovědnosti zaměstnavatele za škodu zaměstnanci v důsledku jeho pracovního úrazu nebo nemoci z povolání a pojištění zaměstnavatelů není tedy přesný, je zjednodušením pro účely stručnějšího názvu příspěvku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)